

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturavdelningen
Jörel Holmberg

2016-11-09

Sida
1(4)

Anteckningar Hornborgarådet 14 oktober 2016

Deltagare: Klara Börjesson-Ahlqvist, Maria Comstedt, Marie Wennerholm, Kristofer Svensson, Håkan Magnusson, Birgitta Leijon, Annie Jonsson, Mats Olsson, Lars Jacobzon, Sofie Stålhand, Sofie Bernhardsson, Mathilda Freij, Örjan Hedhman, Sven Swedberg och Jörel Holmberg. Björn Persson deltog på punkt nr 4.

1) Välkomna

Sven Swedberg hälsade alla välkomna till mötet. Sofie Bernhardsson, vik. naturumföreståndare och Mathilda Freij, vik. naturvägledare presenterades.

2) Senaste nytt entrébyggnaden och Trandansen, Örjan Hedhman och Sofie Stålhand

Trandansen - Upphandling pågår för uppförande av nya toaletter och ombyggnation av Trandansen. Vi planerar att bygga ett nytt toaletthus med 4 toaletter + soprum. Toaletterna kommer att vara offentliga och öppna året runt. Det kommer även att vara möjligt att tömma gråvatten husbilar men vi har ännu inte bestämt hur husbilsägarna skall betala för denna service. Vi planerar att bygga om personalutrymmena och ta bort soprum och de allmänna toaletterna. När detta är klart vill vi även bygga om de publika utrymmena för att få en bättre ljudmiljö. När vi har en prislapp på byggnationerna kommer vi att ha ett förnyat samråd med NV angående finansieringen.

Entrébyggnaden – Byggnationen pågår och än så länge håller vi tidplanen. Invigningen är planerad till den 18 mars! Upphandling av möbler pågår, liksom upphandling av caféentreprenör, nästa vecka intervjuer med intresserade entreprenörer. I entrébyggnaden kommer det förutom café att finnas en hörsal, med plats för ca 50 personer, med skjutbara gradänger så att lokalen blir flexibel. Det blir även ett mindre rum/grupprum med plats för 15 personer. Länsstyrelsen kommer att ha 5-7 arbetsplatser i huset. När vi flyttar ur nuvarande lokaler kommer fältstationen att få återta en del av sina tidigare lokaler som vi har använt.

3) Visit Hornborgasjön - Maria Comstedt

Mycket har hänt inom Visit Hornborgasjön, Ett ny grafisk profil är framtagen, ny folder/besökskarta, filmer, en ställplatsutredning vid Trandansen, nytt utseende på hemsidan www.visithornborgasjon.se, översatt information

till engelska. Nya skyltar är framtagna med nya foton med människor på (!), inte bara tranor. Även länsstyrelsen kan använda foton inom verksamheten då dessa är friköpta. Under transsäsongen gjordes en besöksundersökning: 345 intervjuer med 100% svarsfrekvens.

Kommunerna Falköping, Skara och Skövde har sökt pengar från Leaderområde Östra och Nord-Västra. Leader projektet heter: "Hornborgasjön - destination för aktiva naturälskare". I projektet ingår illustration av utveckling av gömslen och en illustration av Trandansen - en upplevelsebaserad rastplats som ska fungera året om. Ett kreativt möte planeras den 1/12 då vi ska komma med inspel till en arkitekt som ska ta fram förslag på både gömslen och utveckling av en naturplats. Maria hälsar välkommen till en heldag hos Löfwings kl. 09.00 – 16.00. Anmälan sker till Maria. Leaderprojektet innehåller också utveckling av paketering, marknadsföring på nya sätt via te x poddar, sociala och rörliga media, översättning och kvalitetssäkring av arbetsätt när det gäller hållbarhet t ex via Håll Sverige rent". En workshop planeras den 12/12 13.30 – 15.30 på Hotell Falköping på temat "Paketering av produkter".

Vi har också gjort en förstudie för att undersöka möjligheten att söka medel hos Interreg uppdraget har utförts av Dirk Harmsen som föreslår två ingångar när det gäller interreg:

- 1) Transport, upplevelse rekreation (hur starta hållbara reselösningar)
- 2) I tranans spår - följa tranan nord-syd

- Inom Interreg Europa har projektet "Last Mile" blivit godkänt i första rundan. Leadpartnern har letat efter nordiska partner, men Skaraborg kan dock delta som observatör.

- Interreg ÖKS har flaggat för att transportprojekt är välkomna och det var med denna bakgrund att potentiella partner i Norge (Lista) och Danmark (Ringköping) besöktes. Nästa sökrunda slutar 17 februari 2017.

- Interreg Europe eller Interreg Baltikum är möjliga program. Intresseanmälan finns från Svenska Ornitologiska föreningen, och Länsstyrelsen, samt Norra Tyskland och Extremadura. På en Baltisk turism konferens i oktober tillkom potentiella partner från Polen och Estland.

- Intresse finns och nu gäller det att hitta en lämplig plattform i Skaraborg för att behålla dessa internationella kontakter och för att få in en gemensam projektansökan eller en seedmoney ansökan.

Mats Olsson som sitter i styrgruppen för Visit Hornborgasjön flaggar för att det inte är möjligt för någon kommun att ta på sig en leadpartner roll. För att gå vidare så krävs det någon som tar den rollen. Mats kommer att bjuda in till möte för att diskutera vidare kring dessa idéer.

4) Utvärdering av Hornborgasjöns restaurering

Björn Persson, utredare Naturvårdsverket NV ska göra tre olika utvärderingar av restaureringsprojektet, varav två är beställda, den tredje är p g,

- 1) Hur har naturvärdena påverkats/utvecklats vid Hornborgasjön efter restaureringen? – uppdrag till Högskolan i Skövde, nyss klar
- 2) Hur har lantbruket runt sjön påverkats/utvecklats av restaureringen? – uppdrag till SLU, utredningen kommer inte att beröra pågående vattenmål, viktigt att detta hålls isär, klar 31/5 2017.
- 3) Hur har besöksnäring, turism och friluftsliv påverkats/utvecklats av restaureringen? - utförare är klar men avtalet inte klart, leverans maj 2017, Naturvårdsverket avvaktar med samlad kommunikation tills alla utredningar är klara.

Annie Jonsson, HiS

För att utvärdera måloppfyllelsen har vi i första hand jämfört olika naturtyper utbredning mellan åren 1905 och 2010 samt förändringar i fågelfaunan under flera tidsperioder. Analyser av vegetationskartor visar att vass- och buskområden kraftigt reducerats och att en stor öppen vattenspegel och omgivande mader återskapats. Våtmarksfåglarnas numerär har generellt sett återhämtat sig från igenväxningsperioden och är för vissa arter till och med större än vid förra sekelskiftet. För vissa naturtyper och fågelarter, som till exempel vassområden och häckande vadare, är dagens situation dock inte i linje med målen. Det står ändå klart att det övergripande målet och många av de mer specifika delmålen har uppfyllts så att Hornborgasjön idag är en levande våtmark med stort antal häckande och rastande fågelarter.

I analyser av fågeldata från senare tid finns indikationer på negativa trender som man behöver vara observant på för att för framtiden säkra en biologiskt rik Hornborgasjö. En utmaning för denna utvärdering har dock varit bristen på högkvalitativa och jämförbara data att basera analyserna på. Vi belyser därför vikten av att ha ett fungerande övervakningssystem som kontinuerligt följer upp statusen i ekosystemet.

5) LONA projekt vid Östen, Håkan Magnusson

Håkan rapporterade hur det gått i LONA-projektet under året. Syftet med projektet är ffa att få myggorna att trivas lite sämre i sjön. Man fräser tuvor för att få bort en miljö som myggorna trivs i. Inge Johansson har kört stora delar av västra sjön, ca 70 ha, han har även röjt mkt busk. Inge var klar med arbetet redan den 16/8. Det har varit en torr sommar med bra förutsättningar. Det var höga flöden i april sedan låga flöden. Inge har en egen webbsida där han lägger ut foton från arbetet: <http://sjon-osten.web-node.se/ostens-sjoangar/>

Projektet pågår ytterligare 2 år.

6) Uppdatering besöksmålet Varnhem, Lars Jacobzon och Marie

Byggnation av överbyggnad pågår. Aix Arkitekter, Magnus Silverhielm och entreprenör Bygghyttan. Kata-stenen som plöjdes upp ca år 1900 när man odlade även på kullen är nu inlagd i byggnaden. Takstolar på plats juli 2016, firades med taklagsfest och tårtor med Kata-korset, en symbol som man har varumärkesskyddat. Västergötlands museum ska bygga utställning invän-

digt, årligt driftsbidrag - avtal mellan kommunen och Västergötlands Museum. Kungen är inbjuden till invigningen som blir någon gång mellan 1/4 och 30/5. Byggnaden kommer att följa kyrkans öppettider.

7) Turistväg Karleby - Östen, Klara

Förslag till turistväg Karleby-Östen har antagits i de tre kommunerna Skara, Falköping och Skövde och ansökan om turistväg är inlämnad till Trafikverket. Namnförslag inlämnat till Trafikverket: Kulturväg Skaraborg. Det kommer att bli sex informationsplatser längs vägen. Invigning planeras till våren 2017. Töreboda kommun anmälde intresse av att vägen fortsätter upp till Göta kanal.

8) Naturum, Sofie

Av tidsskäl hann vi inte med informationspunkten från Naturum Hornborgasjön. Se presentation, på webben; <http://extra.lansstyrelsen.se/hornborga/Sv/las-mer/Pages/index.aspx?keyword=hornborgar%C3%83%C2%A5det> .

9) Nästa möte

Jörel återkommer med mötesdatum för nästa möte. Mötet blir i länsstyrelsens nya lokaler, efter invigningen som är planerad till den 18 mars.

Jörel Holmberg